10.5.2022

Puolustuspoliittinen osasto/Koljonen

Puolustusvaliokunta

Puolustusministeriön asiantuntijalausunto Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisestä: Uusi lainsäädäntö, vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoitus, ampumaradat

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittäminen

Puolustusselonteossa 2021 todetaan, että reservin koulutusta tehostetaan kehittämällä eri harjoitusmuotoja: kertausharjoituksia, Puolustusvoimien vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta sekä reserviläisten omatoimista osaamista mukaan lukien ampumaharjoittelun mahdollisuudet.

Turvallisuusympäristön muutosta koskevassa Ajankohtaisselonteossa (VNS 1/2022 vp) todetaan, että ”vapaaehtoista maanpuolustusta tehostetaan osana paikallispuolustuksen kehittämistä ja reservin koulutusta. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) toimintaa tehostetaan vuonna 2022 kaksinkertaistamalla koulutusvuorokaudet, kehittämällä ase- ja ampumakoulutuksen edellytyksiä sekä käynnistämällä lainsäädännön uudistus. Samalla kehitetään kansalaisten mahdollisuuksia osallistua maanpuolustukseen ja lisätään MPK:n reserviläiskouluttajien käyttöä Puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa sekä kertausharjoituksissa. Puolustusvoimien ja MPK:n välistä operatiivista kumppanuutta syvennetään kehyskaudella 2023-2026 normaaliolojen häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tarpeiden mukaisesti”.

Puolustusministeriö on asettanut 20.4.2022 työryhmän, jonka tehtävänä on arvioida Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen julkisena halllintotehtävänä järjestämän koulutustoiminnan säädösmuutostarpeita ja valmistella tarvittavat säädösmuutosesitykset kyseisen sääntelyn uudistamiseksi. Työryhmän toimikausi on 21.4.2022 – 31.6.2022. Työryhmä on valmistellut nopeassa aikataulussa HE:n jonka luonnos on tämän lausunnon liitteenä.

Uusi lainsäädäntö

Lainsäädännön uudistamiseksi asetetun työryhmän tehtävänä on selvittää ja valmistella tarvittavat säädösmuutokset:

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

1. Puolustusvoimien ampuma-aseiden käytön mahdollistamiseksi Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa;
2. Maanpuolustusyhdistyksen järjestämän sotilaallisia valmiuksia palvelevan ampumakoulutuksen laajentamiseksi;
3. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ulkomailla tapahtuvan koulutustoiminnan laajentamiseksi ja
4. muut kiireellisesti valmisteltavissa olevat tärkeät muutostarpeet.

Voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa Puolustusvoimien ampuma-aseiden käsittelyn Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa. Näiden ampuma-aseiden sekä Puolustusvoimien patruunoiden käyttäminen ammuntaan ei ole ollut sallittua. Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen tarpeen ja kysynnän voimakas lisääntyminen Venäjän hyökättyä Ukrainaan on saanut aikaan tarpeen lisätä kyseisen koulutuksen tarjontaa. Yhtenä osana koulutuksen tarjonnan lisäämisessä on Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ampuma-aseiden ja patruunoiden käytön salliminen tässä koulutuksessa.

Hallituksen esityksen keskeisenä ehdotuksena on Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ampuma-aseiden, aseen osien ja patruunoiden käytön mahdollistaminen Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen sotilaallisia valmiuksia palvelevassa koulutuksessa. Lisäksi ehdotuksen keskeisenä ehdotuksena on Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen järjestämän sotilaallisia valmiuksia palvelevan ampumakoulutuksen sisällöllinen laajentaminen. Edelleen esityksen keskeisenä ehdotuksena on Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen ulkomailla tapahtuvan koulutustoiminnan sääntelyn selkeyttäminen.

Hallituksen esityksen mukaisesti MPK:n olisi mahdollista käyttää Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen aseita sekä patruunoita sotilaallisia valmiuksia palvelevassa ampumakoulutuksessa. Kaliiberit on rajoitettu käsiaseisiin ja sarjatulta ei saa ampua. Esityksessä sallittaisiin myös Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitusampumatarvikkeet rynnäkkökivääreissä ja ilmatorjuntakonekivääreissä sekä kevyiden kranaatinheittimien harjoitusampumatarvikkeet. Tämä mahdollistaa simulaattoreiden käytön ja tehokkaan koulutuksen. Paukkupatruunoilla voidaan ampua sarjatulta.

Ammuntojen kehittämiseksi esityksessä tarkkuuskivääriammuntojen maksimietäisyydeksi esitetään kahta kilometriä, nyt voimassaolevassa laissa maksimi on yksi kilometri. Lisäksi sotilaallisia valmiuksia palveleviin ammuntoihin tulisi mahdollisuus liikkuvampien ja tilanteenmukaisempien ammuntojen järjestämiseen. Edellä mainitut ammunnat ovat jo sallittuja yksityisissä ampumaseuroissa. Kerralla näissä ammunnoissa voisi olla maksimissaan kolme henkilöä eli partio. Ampumatoiminta olisi Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ohjauksessa, valvonnassa ja määräyksenantovallan alla.

MPK:n ulkomailla annettavaa koulutusta koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin. Selkeät määrittelyt tarvitaan, jotta osallistuminen ulkomaisiin koulutuksiin ja kilpailuihin sekä toimiminen erotuomarina ja kouluttajana mahdollistetaan. Uusi laki mahdollistaa myös MPK:n järjestämän koulutuksen ulkomailla.

Lain valmistelu on tehty hyvässä yhteisymmärryksessä Poliisihallituksen, Sisäministeriön, Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen ja MPK:n kanssa. HE on tavoitteena saada VN-yleisistuntoon 25.5.2022. Tavoite lain voimaan saattamiseksi on jo heinäkuussa 2022.

Lainsäädäntöä on tarpeen kehittää toisessa vaiheessa vastaamaan vapaaehtoisen maanpuolustuksen tarpeita tulevaisuudessa erityisesti paikallispuolustuksen näkökulmasta. Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että tässä yhteydessä tarkastellaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen tehtävät ja suhde Puolustusvoimiin. Tällöin selvitetään MPK:n koulutuksen liittäminen entistä tiiviimmäksi osaksi paikallispuolustusta samalla turvaten muut julkiset hallintotehtävät, kuten nuorten ja naisten koulutus. Tärkeä osuus esiselvityksessä ovat MPK:n tehtävät virka-avussa, normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoitus

Puolustusministeriö toimii valtionapuviranomaisena ja jakaa vuosittain valtionavustusta momentilta 27.10.50 (Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen) seuraaviin käyttötarkoituksiin:

1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen

2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin ja varautumistoiminnan kuluihin

3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin

4) sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitoimiin.

Valtionavustuksia myönnettäessä toiminnan rahoittamiseksi sekä valtionavustuksen käytön valvomiseksi puolustusministeriö noudattaa valtionavustuslakia (688/2001).

Eduskunnan hyväksyttyä valtion vuoden 2022 talousarvion puolustusministeriö teki valtionavustuspäätökset tammikuussa 2022 Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle, Maanpuolustuksen Tuki ry:lle, Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry:lle sekä Suomen Rauhanturvaajaliitto ry:lle yhteensä 4 972 000 euroa käytettäväksi vuonna 2022. Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle vuoden 2022 var-

sinaisesta talousarviosta myönnettiin 4 604 000 euroa valtionavustusta käytettäväksi lain 556/2007 (7 §) mukaisesti sotilaallisia valmiuksia palvelevaan koulutukseen, kansainväliseen koulutustoimintaan sekä tutustumistoiminnan järjestämiseen. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen toimintaan kuuluu myös vapaaehtoisen maanpuolustuksen tiedotus ja valistus, naisten vapaaehtoisen maanpuolustuksen osallistumismahdollisuuksien ja sotilaallisia valmiuksia palvelevan koulutuksen sekä tutustumistoiminnan kehittäminen, jäsenjärjestöjen maanpuolustuskoulutuksen tuki ja ohjaus sekä myös nuorten maanpuolustuksen tutustumismahdollisuuksien kehittäminen. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kulut mahdolliseen varautumistoimintaan osallistumisesta voidaan korvata puolustusministeriön erillisellä valtionavustuspäätöksellä.

Valtion vuoden 2022 toisessa lisätalousarvioehdotuksessa puolustusministeriö on esittänyt määrärahan lisäystä 3 163 000 euroa. Toinen lisätalousarvioesitys on tarkoitus antaa eduskunnalle 25.5.2022. Valtion vuoden 2022 toisessa lisätalousarviossa eduskunnan mahdollisesti hyväksymän määrärahan puolustusministeriö jakaa valtionavustuksina hakumenettelyn kautta (valtionavustuslaki 9 §). Julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2023 – 2026 (VN/26076/2021) sisältyvän valtiontalouden kehyspäätöksen (13.4.2022) mukaisesti vuotuista valtionavustusta lisätään 3 163 000 eurolla yhteensä 8 015 000 euroon. Edellinen kehyspäätös (JTS 12.5.2021) oli yhteensä 4 852 000 euroa vuodessa.

Tarve määrärahan lisäykselle aiheutuu maanpuolustusjärjestöjen kasvaneista resurssitarpeista johtuen koulutusmäärien sekä toiminnan volyymin ja jäsenmäärien kasvusta. Koulutuksen lisääntyminen kasvattaa kokonaisuudessaan resurssitarpeita muun muassa kouluttajille maksettavina korvauksina sekä muonitus- ja tarvikehankintoina. Toiminnan kasvaneet tarpeet kohdistuvat toimintakyvyn ylläpitämisen parantamiseen, viestinnän parantamiseen ja laajentamiseen sekä jäsenpalveluiden kehittämiseen. Maanpuolustuskoulutusyhdistyksellä koulutuspäivien määrän on arvioitu kaksinkertaistuvan suunnitellusta 48 000 koulutuspäivästä vuodesta 2022 alkaen.

Ampumaradat

Suomalainen puolustusratkaisu perustuu suureen reserviin, jonka ampumataidot ylläpidetään pääosin reserviläisten vapaaehtoisella harjoittelulla. Tätä toimintaa järjestävät erilaiset reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöt ja niiden yhdistykset. Puolustusministeriö katsoo, että pääasiassa Puolustusvoimien alueen ulkopuolella tapahtuvien vapaaehtoisten ampumaharjoitusten mahdollistaminen ja ylläpitäminen on turvattava. Osaa koulutuksesta järjestää Puolustusvoimien koulutuskumppani Maanpuolustuskoulutusyhdistys (MPK) reserviläisten omilla ja/tai yhdistyksen aseilla. Puolustusvoimien vapaaehtoisissa harjoituksissa ja kertausharjoituksissa reserviläiset ampuvat Puolustusvoimien ampumaradoilla jotka tosin ovat usein yhteiskäytössä myös siviiliampujille. Puolustusvoimien harjoitukset eivät pelkästään riitä reserviläisten ampumataidon ylläpitoon ja kehittämiseen.

Suurin osa vapaaehtoisista ampumaharjoituksista tapahtuu siviiliampumaradoilla, erityisesti alueilla, joilla Puolustusvoimien ampumaratoja on liian vähän tai niitä ei ole ollenkaan. Tämä koskee erityisesti perus- ja käytännön ammunnan harjoittelua kiväärikaliiperisilla aseilla, sekä käytännön harjoittelua yleensä, mukaan lukien pistoolit ja haulikot. Puolustusministeriö katsoo, että tämän harjoittelun turvaaminen on tärkeää. Nyt kun vapaaehtoisen maanpuolustuksen koulutuksissa on tarve lisätä ammuntoja, on selvää, että ampumaratojen ympäristöluvat asettavat haasteita. Melu ja laukausmäärät erityisesti viikonloppuisin ovat rajoitettu tasolle joka ei mahdollista suuria lisäyksiä volyymiin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi